

ΠΑΝΕΠΙΡΥΤΑΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ (33)

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΚΩΣΤΑΣ ΑΝΤ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΕΠΙΡΥΤΑΝΩΝ ΣΤΟΥΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΥΣ ΠΟΛΕΜΟΥΣ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ΑΘΗΝΑ 2016

Δ΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ

ΚΑΣΤΑΝΙΑ

Κυριακή, 28 Ιουλίου 2013

Προεδρείο: Δημήτριος Κουτρούμπας, Ομότιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών
Παναγιώτης Βλάχος, Φιλόλογος, τ. Γ.Ε.Μ.Ε.
Λάμπρος Τσιτσάνης, Περιφερειακός Σύμβουλος Ευρυτανίας

Από τη Συνεδρίαση Καστανιάς.

ΕΜΒΟΛΙΜΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΖΑΧ. ΖΗΝΕΛΗ ΠΟΥ ΕΚΑΝΕ ΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ
 28 Ιουλίου 2013, κατά τη διάρκεια των εργασιών του Συνεδρίου στη Δημοτική Ενότητα Προυσούς (ΠΡΟΥΣΟΣ, ΚΑΣΤΑΝΙΑ, ΤΟΡΝΟΣ) που είχε θέμα: «Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΕΥΡΥΤΑΝΩΝ ΣΤΟΥΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΥΣ ΠΟΛΕΜΟΥΣ – 100 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΕΠΟΣ 1912-13» Δ' ΣΥΝΕΔΡΙΑ. Δημοτικά Σχολείο Καστανιάς. Από αριστερά ο εκ των εισηγητών Ανδρέας Καμπιζιώνης Καθηγητής Φιλοσοφικών του Πανεπιστημίου Francis Marion, Η.Π.Α., Αντιπρόσωπος της Πανευρωπαϊκής Ένωσης στις Η.Π.Α. 1912-13, πρωτοπρεσβύτερος Σταύρος Παπαχρήστος, Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καρπενησίου κ.κ. Νικόλαος, Εφημέριος Καστανιάς π. Σωτήριος Τσιώκος, ο Αιτωλοακαρνανός Συμβολαιογράφος – Ιστορικός Συγγραφέας κ. Κώστας Δήμου Μαραγκιάννης συνοδευόμενος από την κόρη του.

Προσφώνηση – Καλωσόρισμα

Από τον κ.κ. Αριστείδη Ντέκα

Εκπρόσωπο του Πολιτιστικού Συλλόγου των Απανταχού
Καστανιωτών Ευρυτανίας «Ο ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ»

Σεβασμιότατε,

Σεβαστοί πατέρες,

Κύριοι εκπρόσωποι των τοπικών φορέων και Κοινοτήτων,

Αγαπητό Προεδρείο,

Κυρίες και κύριοι εισηγητές, αγαπητοί χωριανοί και χωριανές.

Εκ μέρους του Προέδρου και των μελών του Δ.Σ. του Πολιτιστικού Συλλόγου των Απανταχού Καστανιωτών Ευρυτανίας «Ο Άγιος Δημήτριος», σας καλωσορίζω στο χωριό μας στην Καστανιά, στο χώρο στον οποίο στεγαζόταν μέχρι το 2006, περίπου, το Δημοτικό Σχολείο και που σήμερα ο Σύλλογός μας τον λειτουργεί ως αίθουσα πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Κυρίες και κύριοι.

Είναι εξαιρετικά σημαντικό για το Σύλλογό μας αλλά και για την περιοχή μας, η ευκαιρία που μας δίνεται.

Με το Συνέδριο αυτό θα διασώσουμε την ιστορική μνήμη για την ένδοξη περίοδο των Βαλκανικών Πολέμων και θα αναδείξουμε τη συμβολή των Ευρυτάνων προγόνων μας.

Ιδιαίτερα, μας συγκινεί το ότι για πρώτη φορά θα αναφερθούμε στους Καστανιώτες, που θυσιάστηκαν και των οποίων τα ονόματα είναι χαραγμένα στην μαρμάρινη πλάκα που βρίσκεται στο προαύλιο αυτού του κτιρίου.

Θεωρώ υποχρέωση και θα ήθελα με την ευκαιρία αυτή να ευχαριστήσω, την Πανευρυτανική Ένωση για την πρωτοβουλία της και ιδιαίτερα τον Πρό-

εδρό της κ. Κώστα Παπαδόπουλο, τον Δήμο μας και τους Πολιτιστικούς Συλλόγους των χωριών με τους οποίους συνεργαστήκαμε για να γίνει αυτή η εκδήλωση.

Εύχομαι κάθε επιτυχία και στη σημερινή τελευταία συνεδρία μας.
Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΣΤΑΝΙΑΣ

Κτίστηκε με δωρεές Καστανιωτών το 1906. Σταμάτησε να λειτουργεί το 2006

Ζαχαρίας Γ. Ζηνέλης

Ζαχαρίας Ζηνέλης

Συνταξιούχος Θεολόγος Καθηγητής, τ. Δ/ντής Γυμνασίου

Η προσφορά της Καστανιάς στους Βαλκανικούς Πολέμους 1912-1913

Σεβαμιότατε,

Τίμιον Πρεσβυτέριον,

Κύριοι εκπρόσωποι των Τοπικών Αρχών και των Πολιτιστικών Φορέων,

Αγαπητοί Σύεδροι,

Κυρίες και κύριοι.

Δεν είμαι ο ειδικός που θα έπρεπε να ασχοληθεί με το θέμα αυτό, γιατί προσδοκούσα να είναι σήμερα στο βήμα αυτό εκ μέρους των Καστανιωτών άλλοι αξιότεροι και δοκιμότεροι από εμένα, και ευτυχώς υπάρχουν αρκετοί, ακόμη και Πανεπιστημιακοί, που θα μπορούσαν να μας δώσουν τα φώτα τους, αλλά για πολλούς λόγους, θέλω να πιστεύω ανεξαρτήτως της θελήσεώς τους, δεν μπόρεσαν. Βρίσκομαι λοιπόν εδώ, εγώ ο ελάχιστος, ύστερα από προτροπή του Γραμματέα του Συλλόγου μας κ. **Αριστείδη Κ. Ντέκα**, «την ανάγκην φιλοτιμίαν ποιούμενος».

Τα παρουσιαζόμενα στη συνέχεια ολίγα στοιχεία προέρχονται στο μεγαλύτερο μέρος τους από υλικό που περιλαμβάνεται στην υποενοότητα: «Το Ηρώο της Καστανιάς», σε εργασία μας που βρίσκεται σε εξέλιξη με θέμα: «Η Δεκαετία του 1940 στην Καστανιά και τα γύρω χωριά», καθώς και από την Εφημερίδα του Συλλόγου Καστανιωτών «Ο Καστανιώτης».

Η ιστορία κάθε τόπου γράφεται από τους αγώνες που έχουν κάνει τα παιδιά του για να αποκτήσουν και να διατηρήσουν το βέλτιστο αγαθό, την ελευθερία. Στον αγώνα αυτό, που δυστυχώς για την πατρίδα μας ήταν στο παρελθόν συνεχής, οι Καστανιώτες, ως γνήσιοι Έλληνες, συμμετείχαν πάντοτε και με το αίμα τους έγραψαν την δική τους ιστορία.

Στην Ελληνική Επανάσταση πλήθος Καστανιωτών πήραν μέρος και επάνδρωσαν τα σώματα των μεγάλων οπλαρχηγών της περιοχής. Από τα πιστοποιητικά που χορηγήθηκαν στις οικογένειες των πιο πολλών από αυτούς διαπιστώνουμε ότι οι Καστανιώτες έλαβαν μέρος στις μεγαλύτερες μάχες που δόθηκαν σε διάφορα σημεία της Στερεάς Ελλάδας.

Το ηρωικό προπύργιο της Καστανιάς, η **Αποκλείστρα**, αποτέλεσε καταφύγιο χιλιάδων Ελλήνων, όταν οι τούρκικες στρατιές εκστράτευαν κατά του Μεσολογγίου και στο διάβα τους αφάνιζαν ό,τι έβρισκαν μπροστά τους... Εκεί και οι γυναίκες, μεταξύ των οποίων πρώτες οι Καστανιώτισσες, φυλάγοντας καραούλι και κυλώντας πέτρες από την κορυφή «Τούρλα» της Αποκλείστρας, δεν άφηναν όχι Τούρκο, αλλά ούτε και αγρίμι να πλησιάσει.

Ο Καστανιώτης **Κώστας Ν. Μπαλτάς** στο βιβλίο του ΚΑΣΤΑΝΕΑ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ, ΑΘΗΝΑΙ 1966, σελ. 37 – 41, πληροφόρησε τους συμπατριώτες του για τη μεγάλη προσφορά των Καστανιωτών στον υπέρ της Ανεξαρτησίας της Πατρίδας μας Αγώνα, ανέφερε δε και περιοχές μαχών και ονόματα αγωνιστών από την Καστανιά που πήραν μέρος σ' αυτές. Και βέβαια ξεχωρίζουν τα παλικάρια **Γιάννης Βελώτας** και **Κώστας Καλατζής** που αμυνόμενοι κατά του Δράμαλη το 1822, αφού εξάντλησαν όλα τα πυρομαχικά τους, προτίμησαν να γίνουν παρανάλωμα του πυρός στο σπίτι του **Σκαρπή** στο Μεγάλο Χωριό, παρά να παραδοθούν. Τα στοιχεία αυτά, όμως, πολύ νωρίτερα είχε φέρει στο φως, ύστερα από πολύχρονες και κοπιαστικές έρευνες ο μεγάλος Ευρυτάνας Ιστοριοδίφης **Πάνος Βασιλείου**, το 1961, με τη μελέτη του: «Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΕΥΡΥΤΑΝΩΝ ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821» και από εκεί τα βρήκε έτοιμα ο **Μπαλτάς**...

Λέει ακόμα ο **Βασιλείου** στην ίδια μελέτη: «Οι Ευρυτάνες αγωνιστές, καθώς ήσαν για ποικίλους λόγους εμπειροπόλεμοι, με την κήρυξη του ξεσηκωμού όχι μόνο δεν προσπάθησαν να ξεφύγουν από τις επιστρατεύσεις των επίσημων ή ανεπίσημων οπλαρχηγών, αλλά πάντα πρόθυμα άρπαχναν τα πολεμικά τους όπλα (γιαταγάνι, μαχαίρι και καρυοφίλλι) και έμπαιναν στις γραμμές του αγώνα».

Και αργότερα, σε κάθε κάλεσμα της πατρίδας, οι Καστανιώτες ήσαν πάντοτε παρόντες και επέδειχναν αξιοθαύμαστη φιλοπατρία και μαχητικότητα. Ιδιαίτερα πρέπει να τονιστεί ο εθελοντισμός πολλών Καστανιωτών, οι οποίοι αν και ευρισκόμενοι στην ξενιτιά, θα μπορούσαν να αποφύγουν την επιστράτευσή τους, όμως όταν η Πατρίδα τους καλούσε, τα παρατούσαν όλα και έτρεχαν να την υπερασπιστούν. Πάλι ο **Κώστας Ν. Μπαλτάς** μας λέει χαρακτηριστικά για τον πατέρα του, που ασφαλώς δεν θα ήταν η μοναδική περίπτωση:

«Ο γερο-πατέρας μου ενθουσιάζετο πολύ οσάκις του διηγούμην τα κατορθώματα και τα βάσανα του ελληνικού στρατού στην Αλβανία, γιατί ήταν πολεμιστής κι αυτός στους αγώνες του 1897 και 1912 - 13 και μάλιστα στο πρώτον, κατεχόμενος από το συναίσθημα της φιλοπατρίας, πήγε εθελοντής. Έφυγε, όπως μας έλεγε, από την Κωνσταντινούπολιν όπου ήταν εγκατεστημένος και ήλθε στην Ελλάδα για να πολεμήση κατά των Τούρκων. Μάλιστα, μας διηγείτο, πώς όταν επανήλθεν στην Κωνσταντινούπολη, οι αστυνομικές αρχές της Τουρκίας το επληροφορήθησαν και τον έδιωξαν». (Κ.Ν. Μπαλτά, Αναμνήσεις ενός Πολεμιστή, Αθήνα 1994, σελ. 191).

Αρχικά και στην Καστανιά δεν υπήρχε ξεχωριστό Μνημείο αφιερωμένο στους πεσόντες συμπατριώτες μας υπέρ Πατρίδος στους αγώνες για την Ελευθερία. Το Μνημείο είναι η αποτύπωση της Μνήμης, της ιστορικής Μνήμης, που πρέπει να διατηρείται και να συντηρείται από γενιά σε γενιά. Χωρίς Μνημεία η Μνήμη χάνεται, οι Ήρωες, οι Αγώνες τους και η Θυσία τους ξεχνιέται... Και Λαός που δεν έχει Μνήμη, είναι καταδικασμένος... Τη γενίκευση του θεσμού των Μνημείων στο Νεοελληνικό Κράτος έδωσε η ίδια η Πολιτεία, κατασκευάζοντας στην Πλατεία του Συντάγματος το Μνημείο του Άγνωστου Στρατιώτη, αφιερωμένο στους Πεσόντες Πολεμιστές της Ελλάδας και του οποίου τα αποκαλυπτήρια έγιναν στις 25 Μαρτίου 1932.

Για το χωριό μας πρώτη μορφή Μνημείου πεσόντων αποτέλεσε μια σωζόμενη και σήμερα στην αυλή του Δημοτικού Σχολείου μαρμαρίνη πλάκα, όπου καταγράφηκαν οι πεσόντες των Βαλκανικών Πολέμων. Σύμφωνα με έρευνα του δασκάλου **Κώστα Παπαδόπουλου**, Προέδρου της Πανευρυτανικής Ένωσης, όπως μας εξήγησε προφορικά ο ίδιος, οι αναθηματικές αυτές πλάκες ήταν προσφορά του Υπουργείου Στρατιωτικών και στάλθηκαν στις ιδιαίτερες πατρίδες των πεσόντων. Αυτό πρέπει να έγινε λίγο μετά τη λήξη των Βαλκανικών Πολέμων, αφού δεν αναγράφονται οι μετέπειτα πεσόντες. Στις περισσότερες περιπτώσεις οι πλάκες αυτές τοποθετήθηκαν και φυλάσσονταν στις κεντρικές Εκκλησίες των χωριών, κάπου προς το γυναικωνίτη, ή σε κάποια περίοπτη θέση εκεί κοντά, όπως έγινε και στην Καστανιά. Η πλάκα αυτή, με τους Ήρωες της Καστανιάς, τους πεσόντες κατά τους αγώνες του 1912 – 13 με αλφαβητική σειρά και χωρίς συγκεκριμένη για τον καθένα ημεροχρονολογία, διαστάσεων 72,5 χ 52,3 χ 4 εκατοστών, είχε εντοιχιστεί αρχικά στο κωδωνοστάσιο του κεντρικού μεν – για τη σημερινή οικιστική μορφή της Καστανιάς, - Ναού της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, αλλά όχι και Μητροπολιτικού, που ήταν – και είναι – ο Άγιος Νικόλαος.

Ήταν όμως εκεί, στην τότε Εκκλησία της Παναγίας, το Κοιμητήριο της Καστανιάς. Εκεί φυλασσόταν μέχρι το 1962.

Τότε, επειδή η Εκκλησία αυτή παρουσίαζε προβλήματα συντήρησης και σταδιακά έπαυσε η χρήση της, αφού άρχισε να καταρρέει η στέγη της, ώσπου στην επόμενη δεκαετία έγινε η ανακαίνισή της, η πλάκα αυτή μεταφέρθηκε και τοποθετήθηκε με επίσημη τελετή μεν, αλλά σχετικά πρόχειρα και χωρίς ιδιαίτερα έξοδα, στο προαύλιο του Δημοτικού Σχολείου, μεταξύ των ξύλινων στύλων που συγκρατούσαν τότε το καμπανάκι, επειδή εκεί γίνονταν οι Εθνικές Γιορτές με το Δάσκαλο και τους μαθητές του Σχολείου, αλλά και επειδή το χωριό μας δε διέθετε τότε πλατεία ή άλλο Ηρώο. Αυτό ήταν το πρώτο «Ηρώο» της Καστανιάς.

Στη θέση αυτή, αλλά μεταξύ των τσιμεντένιων στύλων που αντικατέστησαν τους ξύλινους, εξακολουθεί να βρίσκεται μέχρι σήμερα.

Το υπάρχον μέχρι σήμερα (2013) Ηρώο του χωριού μας κατασκευάστηκε επί προεδρίας **Ι. Λορδόπουλου** στα πρώτα χρόνια της Δικτατορίας, με επιμέλεια των ονομάτων από τον τότε Γραμματέα της Κοινότητας Καστανιάς, τον αείμνηστο **Δημήτριο Αθ. Τσιώκο**, ο οποίος συμβουλευτήκε και εμπιστεύθηκε το πρόσφατα για τότε εκδοθέν βιβλίο του **Κώστα Ν. Μπαλτά ΚΑΣΤΑΝΕΑ – ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ, ΑΘΗΝΑΙ 1966**, και αναφέρει χρονολογικά τους πεσόντες κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους, του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου,

1962: Κατάθεση στεφάνου στην μαρμάρινη πλάκα με τα ονόματα των Ηρώων, των πεσόντων Καστανιωτών στους Βαλκανικούς Πολέμους. Η Πλάκα στερεώθηκε μεταξύ των δύο στύλων που συγκρατούσαν την καμπάνα του Δημοτικού Σχολείου Καστανιάς. Πρόεδρος ο Δημήτριος Αθ. Υφαντόπουλος. Η Φωτογραφία προέρχεται από το αρχείο του Αριστείδη Κ. Κατσίκα.

Η πρώτη μορφή Μνημείου Πεσόντων στην Καστανιά με τους Ήρωες των Βαλκανικών Πολέμων, όπως σώζεται μέχρι σήμερα στην αυλή του Δημοτικού Σχολείου.

της Μικρασιατικής Εκστρατείας, του 1940 - 1941, ένα θύμα των Γερμανών στη σφαγή των Καλαβρύτων και από τα χρόνια του Εμφυλίου έναν φονευθέντα από τους «αντάρτες» του Δημοκρατικού Στρατού και δυο αδέρφια πεσόντες του Εθνικού Στρατού 1947 - 1949, δηλαδή μόνον τους θεωρούμενους τότε ως «Εθνικόφρονες». Παραλείπει τους αγωνιστές του 1821, τους πεσόντες αγωνιστές κατά των δυνάμεων Κατοχής και τα πολλαπλά θύματα της τραγωδίας του Εμφυλίου.

Έχοντας ως βάση τη χρονολογική σειρά αναγραφής των πεσόντων υπέρ Πίστεως και Πατρίδος συμπατριωτών μας, αρχικά όπως είναι γραμμένοι στην πλάκα του δεύτερου Μνημείου,

με πρώτους τους πεσόντες στους Βαλκανικούς Πολέμους 1912-1913, στους οποίους και περιοριζόμαστε λόγω της ειδικής σημερινής εκδήλωσης, κάνουμε την παρουσίασή τους, με σύγκριση των σχετικών αναγραφών, και ακολούθως αναφέρουμε γι' αυτούς περισσότερα στοιχεία, είτε όπως αυτά αναφέρονται από τον Κώστα Ν. Μπαλτά στο βιβλίο του ΚΑΣΤΑΝΕΑ – ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ, είτε όπως προέκυψαν από τη δική μας παρατήρηση - έρευνα:

1. ΤΑΡΑΜΠΙΚΟΣ Σ. ΑΝΔ. 1912. Ταραμπίκος Ανδρέας του Σπυρ. Έπεσε στα Γιαννιτσά την 19.10.1912.
2. ΤΣΙΩΚΟΣ Κ. ΕΥΘ. 1912. Τσιώκος Ευθύμιος του Κων. Έπεσε στο Μπιζάνι την 6.12.1912.
3. ΤΣΑΤΣΑΡΑΓΓΚΟΣ (με δύο γ και κ) Κ. ΘΕΟΦ. 1912. Αναγράφεται, όπως είναι οφθαλμοφανές, ανορθόγραφα στο Μνημείο στην πλατεία, ενώ στην πρώτη πλάκα του Σχολείου αναγράφεται σωστά: ΤΣΑΤΣΑΡΑΓΚΟΣ. Είναι ο Τσατσαράγκος Θεοφάνης του Κων. Έπεσε ομοίως με τον προηγούμενο την ίδια μέρα στο Μπιζάνι την 6.12.1912. Το επώνυμο Τσατσαράγκος (με γκ) συναντάται στα μέρη μας και ως Τσατσαράγγος (με δύο γ). Άφησε τη γυναίκα του Δέσποινα χήρα και δυο ορφανά παιδιά, τη Σταυρούλα, μετέπειτα σύζυγο Χρήστου Γεωργόπουλου και τον Κώστα που πέθανε στη δεκαετία του 1930 στη Γαλλία.
4. ΤΑΡΑΜΠΙΚΟΣ Δ. ΘΕΟΔ. 1912. Ταραμπίκος Θεόδωρος του Δημητρίου. Έπεσε στο Μπιζάνι την 8.12.1912.

5. ΚΟΥΤΡΟΥΜΠΑΣ Κ. ΙΩ. 1912. Κουτρούμπας Ιωάννης του Κων. Έπεσε στο Μπιζάνι την 5.12.1912. Ως Ιωάννης αναφέρεται στην πρώτη αναμνηστική στήλη, αυτή που βρίσκεται στο κωδωνοστάσιο του Σχολείου. Όμως στην στήλη του Ηρώου στην πλατεία αναφέρεται ως Δημήτριος. Κατά τον Απόστολο Ανδρ. Κουτρούμπα, του οποίου ο ήρωας αυτός, αδελφός του Απόστολου Κ. Κουτρούμπα ή «Παναή» και του Γεωργίου Κ. Κουτρούμπα ή «Καραουλάνη», ήταν πρώτος εξάδελφος του πατέρα του, το πραγματικό όνομα του ήρωα όντως είναι Ιωάννης, όπως αναγράφεται στο παλιό μνημείο. Προφανώς η «αβλεψία», όπως και άλλη σχετική που θα συναντήσουμε στη συνέχεια, οφείλεται στον Κων/νο Ν. Μπαλτά κατά την αναγραφή των ηρώων αυτών στο πρώτο βιβλίο του ΚΑΣΤΑΝΕΑ – ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ σελ. 80, από όπου και πάρθηκε ο κατάλογος αυτός για την αναγραφή τους στο νέο Ηρώο. Ασφαλώς – ευκαιρίας δοθείσης, οφείλουμε μεγάλη ευγνωμοσύνη στον αείμνηστο Κώστα Νικ. Μπαλτά, που σε μια τόσο δύσκολη εποχή, προ του 1966, χωρίς τα σύγχρονα μέσα επικοινωνίας, τηλέφωνο - δυνατότητες φωτογραφιών - διαδίκτυο – δυνατότητες εύκολης μετακίνησης, είχε το ζήλο της ιστορικής καταγραφής και μπόρεσε να μας διασώσει τόσο σημαντικά στοιχεία.
6. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ Ν. ΚΩΝ. 1912. Αναστασόπουλος Κων/νος του Νικολ. Έπεσε στο Μπιζάνι την 19.12.1912. Άφησε χήρα σύζυγο και δυο κόρες ορφανές, την Ιωάννα – Γιαννούλα, μετέπειτα σύζυγο Γεωργίου Ζαφείρη καθώς και τη Βασιλική, μετέπειτα σύζυγο Ευαγγέλου Κατσίκας.
7. ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ Χ. ΜΙΧ. 1913. Γεωργόπουλος Μιχ. του Χαρ. Κατά τον Μπαλτά έπεσε την 6.6.1913 στο Μπιζάνι. Πρόκειται όμως ή για λάθος ημερομηνία, ή για λάθος τόπο. Στο Μπιζάνι οι επιχειρήσεις τελείωσαν στα μέσα Φεβρουαρίου και στις 21 Φεβρουαρίου ο Ελληνικός Στρατός μπήκε στα Γιάννενα. Αν είναι σωστή η ημερομηνία, τότε έπεσε πολεμώντας κατά των Βουλγάρων στο Β' Βαλκανικό Πόλεμο.

Επτά λοιπόν παλικάρια έδωσε η Καστανιά στην Πατρίδα θυσία κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους του 1912 – 13 και δεκάδες θα είναι οι στρατευθέντες στον Αγώνα αυτόν Καστανιώτες, που πολέμησαν και γύρισαν δαφνοστεφανωμένοι νικητές.

Είχα την ευτυχία να ακούω στα νιάτα μου τον παππού μου από τον πατέρα μου Δημήτριο Κ. Ζηνέλη, γεννηθέντα το 1889, κλάσεως επιστρατεύσεως 1910, ευζωνα του 2/39 Συντάγματος Ευζώνων Μεσολογγίου, όπως φαίνεται και από το τελικό Φύλλο Πορείας του 1925, που κρατάμε ως

ΕΠΕΣΑΝ ΥΠΕΡ ΠΑΤΡΙΔΟΣ		
ΤΑΡΑΜΠΙΚΟΣ Ε. ΑΝΔ.	1912	
ΤΣΙΛΚΟΣ Κ. ΕΥΘ.	»	
ΤΣΑΤΣΑΡΑΓΓΚΟΣ Κ. ΘΕΟΦ.	»	
ΤΑΡΑΜΠΙΚΟΣ Δ. ΘΕΟΔ.	»	
ΚΟΥΤΡΟΥΜΠΑΣ Κ. ΔΗΜ.	»	
ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ Ν. ΚΛΗ.	»	
ΓΕΛΡΓΟΠΟΥΛΟΣ Χ. ΜΙΧ.	1913	
ΜΠΑΛΤΑΣ Α. ΔΗΜ.	1916	
ΚΟΥΤΡΟΥΜΠΑΣ Α. ΑΠΟΣ.	»	
ΖΑΦΕΙΡΗΣ Α. ΙΩΑΝ.	»	
ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ Γ. ΒΑΣ.	1918	
ΔΕΛΗΚΛΕΤΟΠΟΥΛΟΣ Γ. ΚΛΗ.	»	
ΚΟΥΤΡΟΥΜΠΑΣ Κ. ΒΑΣ.	1921	
ΔΑΛΑΚΛΕΤΑΣ Α. ΑΛΕΞ.	»	
ΜΟΥΡΤΟΣ Α. ΧΡΗΣ.	»	
ΠΑΠΑΖΑΧΑΡΙΑΣ Γ. ΧΡΗΣ.	»	
ΑΛΡΙΔΑΣ Γ. ΚΛ.	1922	
ΑΛΡΙΔΑΣ Κ. ΙΩΑΝ.	»	
ΓΕΛΡΓΟΠΟΥΛΟΣ Κ. ΧΑΡ.	1941	
ΤΣΙΛΚΟΣ Δ. ΚΛΗ.	»	
ΣΗΝΕΛΗΣ Γ. ΧΑΡ.	»	
ΚΑΜΑΤΕΡΟΓΙΑΝΝΗΣ Κ. ΧΡΗΣ.	»	
ΔΕΛΗΚΛΕΤΟΠΟΥΛΟΣ Κ. ΒΑΣ.	»	
ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ Ι. ΠΑΝ.	1947	
ΚΟΥΤΡΟΥΜΠΑΣ Δ. ΑΡΙΞ.	1947	
ΚΟΥΤΡΟΥΜΠΑΣ Ν. ΧΡΗΣ.	1949	
ΚΟΥΤΡΟΥΜΠΑΣ Ν. ΚΛΗ.	»	

ΤΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΣΤΟ ΜΝΗΜΕΙΟ ΠΕΣΟΝΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΛΑΤΕΙΑ ΚΑΣΤΑΝΙΑΣ
Φωτογραφία του Ζαχαρία Ζηνέλη, 2004

κειμήλιο και προσέχουμε «ως κόρην οφθαλμού», να μας διηγείται με καμάρι τις αναμνήσεις του από τον μεγάλο αυτόν Αγώνα του 1912 – 13 που διπλασίασε τα εδάφη της Πατρίδας μας. Ήταν στην Κωνσταντινούπολη ως βοηθός παντοπώλη κοντά σε συγγενείς του και άλλους Καστανιώτες, επέστρεψε το 1910 να υπηρετήσει τη θητεία του και συνέχισε πολεμώντας μέχρι τη λήξη των Βαλκανικών Πολέμων. Πολέμησε ηρωικά στο Μπιζάνι, όπως οι περισσότεροι Καστανιώτες, και είχε την ευτυχία να μπει νικητής στα Γιάννινα με τη στρατιά του ένδοξου στρατηγού Σαπουντζάκη Κωνσταντίνου. Η προσφορά του δε σταμάτησε εκεί, αλλά ήταν παρών και στον Πρώτο Μεγάλο Πόλεμο και στη Μικρασιατική Εκστρατεία, όπου έφτασε ως το Αφιόν Καραχισάρ. Πέθανε πλήρης ημερών το 1984, σε ηλικία 95 ετών. Αλλά και ο παππούς της συζύγου μου, ο Αθανάσιος Γρούμπας, που καταγόταν από το Δερμάτι, παντρεύτηκε στην Καστανιά και αμέσως στρατεύτηκε για να πολεμήσει και αυτός στο Μπιζάνι.

Στην εφημερίδα «Ο Καστανιώτης», φ 12/1981 και με αναδημοσίευση στο φ. 124/2010), κατατέθηκε η ακόλουθη μαρτυρία του αείμνηστου πια Θόδωρου Ζηνέλη:

«Το Πάσχα του 1913, στα παλληκάρια που πολέμησαν και μπήκαν πρώτα στα Γιάννενα, για την ανδρεία που έδειξαν, τους έδωσαν άδεια εξαιρέτου τιμής και μαζί και τον οπλισμό τους. Μεταξύ αυτών ήταν και αρκετά Καστανιώτικα παλληκάρια. Όλοι αυτοί έρχονταν τουφεκώντας, ο δε πάρεδρος του χωριού μας, ο Κωστής Δεληκωστόπουλος με πολλούς άλλους πήγανε στον Άγιο Δημήτριο για υποδεχθούν τους γενναίους πολεμιστές.

Ανήμερα του Πάσχα και μετά την Ανάσταση της Αγάπης πιάστηκε χορός

στον οποίο πήραν μέρος οι εξής: Μπαλτάς Νικόλαος, Σιάτρας Δημήτριος, Δαλακώστας Γιώργος, Ταραμπίκος Αλέξης, Ταραμπίκος Κώστας, Δεληγιάννης Γιάννης, Κατσίκας Ανδρέας, Δεληγιάννης Αποστόλης, Κατσίκας Γιάννης και ο Γρηγόρης Παλαιός, παιδί τότε. Το χορό έσυρε ο αείμνηστος Παπαχρήστος. Έπειτα βάλανε τα παλληκάρια των Ιωαννίνων στο χορό. Αυτά ήταν: Ζάχος Παπαχρήστος, Γιώργος Κουτρούμπας ή Καραολάνης, Δημήτρης Κ. Ζηνέλης και ο αδερφός του Γιώργος και τέλος ο Αθανάσιος Γρούμπας. Το χορό έσυρε ο Ζάχος Παπαχρήστος, συνέχισε ο Δημήτρης Ζηνέλης και στο τέλος του τραγουδιού χόρεψε και ο Γιώργος Ζηνέλης. Το τραγούδι που χόρεψαν έλεγε:

*Τρεις Τουρκοπούλες κάθονταν στου Μπιζανιού τη ράχη.
Η μια έκλαιγε τα Γιάννενα κι η άλλη τη Σαλονίκη
κι η τρίτη και καλύτερη μοιρολογούσε κι έλεγε:
Δε στο πα γω Βεζύρη μου και σε παλιο-Σουλτάνο
να μην τα βάζεις μ' αυτόν τον γέρο Βενιζέλο
γιατί αυτός είν' έξυπνος, στον κόσμο δεν είν' άλλος.
Έχει κι αρχιστράτηγο το Μέγα Κωνσταντίνο.*

Το χορό συνέχισε ο Αθανάσιος Γρούμπας με το εξής τραγούδι:

*Επτά καρδιές να έχει ο άνθρωπος στον τακτικό μην πάγει.
Το τακτικό είν' το χτικιό, χτιάζουν παλληκάρια.
Με χτίκιασε ένας λοχαγός κι ένας επιλοχίας.
Όλη μερούλα στη γραμμή το βράδυ καραούλι.*

Ο χορός συνεχίστηκε με τον Μπαλτονίκο που χόρεψε το τραγούδι:

Να ταν τα νιάτα δυο φορές τα γηρατειά καμιά...

Και το Δημήτρη Σιάτρα με το τραγούδι:

Πέρα σ εκείνη την ιτιά, μωρή μικρή Κωνσταντινιά....

Ο χορός συνεχίστηκε με το Γιώργο Δαλακώστα και τέλος με τον Αλέξη Ταραμπίκο που χόρεψε το «χελιδονάκι».

Όλα αυτά συγχρατήθηκαν στη μνήμη του μπάρμπα Θόδωρου Ζηνέλη που παρακολούθησε όλα αυτά με μεγάλη προσοχή και μας τα διηγείται τώρα. Ήταν τότε 10 χρονών παιδί».

ΑΣ. αρ. 111

(1) Ψηφιακή Επεξεργασία

(2)

ΦΥΛΛΟΝ ΠΟΡΕΙΑΣ

Ο παρών τὸ παρὼν ἑταίρος (3) Ζηνέλης

ὁφείλει ἐν περιπτώσει κηρύξεως πιστοπρατεύσεως, χωρίς νὰ ἀναμένῃ ἑτέρωθεν ἀποφασιστικὴν ἐντολήν, νὰ παρουσιάσῃ εἰς τὸ Σώμα του, καὶ ἐὰν ἔχει ἀποστείλῃ ἐν ἐπισημασμένῳ, καὶ ἐκτὸς ἐν εἰδικῇ προκήρυξιν ἢ ἄλλῃ διαταγῇ τοῦ Ἱσχυριοῦ ἐρίσῃ νὰ παρουσιάσῃ εἰς ἄλλο Σώμα.

Ὄνοματεπώνυμον Ζαχαρίας Δημήτριος

Ὄνομα πατρὸς Δημήτριος

Ζηνέλης 110 Στρατὸν τῶν Γραφείων

Σώμα ἢ ὄπλον (4) Ἀρματωλὸν

Ἄλλαι ἐπιστρατεύσεις 1910

Ἐν Λοχίᾳ

Εἰδικότες ἀποκτηθέντα εἰς τὸ στράτευμα (5)

Ἄλλος ἢ κοινόντις Στρατὸν, προελευσὼς Ἀρματωλὸν

Τοῦ Νομοῦ Ἀττικῆς

ἄλλος διακομὴς Ἀττικῆς

ἢ Κοινόντις Ἀττικῆς

Τοῦ νομοῦ Ἀττικῆς

Ἐν Λοχίᾳ Ζηνέλης 192

Ὁ χορηγὸς τῆς Φύλλου πορείας

Ζηνέλης

Καθ' ἣν ὁ ἑταίρος δὲν δύναται νὰ παρουσιάσῃ ἑγκαίρως ὡς ἐπ' αὐτῆς ἀποσπομένη ἀπὸ τοῦ τόπου ἐν ᾧ ἔδρασε τὸ Σώμα του, ἐπὶ ἐλλείψει μέσων συγκοινωνίας.

Ὅταν τότε ὁφείλει νὰ παρουσιάσῃ εἰς τὸ Φαροματεῖον ἢ ἐν ἄλλῳ ὅπου ἔστιν ἐντολήν, ὁ ἑταίρος ἐπὶ ἐπὶ ἀποφασιστικῇ ἐντολῇ ἀποσπομένη ἀπὸ τοῦ τόπου ἐν ᾧ ἔδρασε τὸ Σώμα του, ἐπὶ ἐλλείψει μέσων διατὰ τὸ Σώμα του.

Ἐν 0 192

Ὁ πρῶτος τοῦτο ἀποσποδόμενος εἰς εἰς χεῖρας τοῦ ἀνδρός.

Για την Ιστορία να πούμε ότι ο αφηγητής αυτού του επεισοδίου και αδελφός των δυο πολεμιστών Δημητρίου και Γεωργίου Κ. Ζηνέλη, ο Θόδωρος, μας άφησε χρόνους σε ηλικία 103 ετών στις 12 Αυγ. 2004.

Το τελικό "ΦΥΛΛΟΝ ΠΟΡΕΙΑΣ" του εφέδρου Λοχίου (πλέον) Δημητρίου Κ Ζηνέλη, από το 2/39 Σύνταγμα Ευζώνων Μεσολογγίου, έτους 1925. Το έλαβε αφού υπηρέτησε την Πατρίδα από το 1910 και πολέμησε από το 1912 μέχρι το 1922 σε όλους τους ενδιάμεσους πολέμους.

Ψηφιακή επεξεργασία
Ζαχαρίας Ζηνέλης
Μάρτιος 2023